

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

Sisällysluettelo

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

Valmistavan opetuksen OPS 2011

8.1 Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä

8.1 Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä

8.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat

Kotkan aikuislukion ratkaisut

8.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

8.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

8.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

8.3.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

8.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

8.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Kotkan aikuislukion ratkaisut

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

ARVIOINTI

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointi peruskoulun alkuvaiheen päättyessä

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKI

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

8.3.2 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Englanti

Kotkan aikuislukion ratkaisut

8.3.3 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Kotkan aikuislukion ratkaisut

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen alkuvaiheen matematiikan osaamisessa

ARVIOINTI

Arviointi

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKE

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

8.3.4 Yhteiskunnalliset aineet

Asetus 422/2012

8.3.4.1 Historia

Oppiaineen tehtävä

Kotkan aikuislukion ratkaisut

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Historian laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

ARVIOINTI

Arviointi

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKE

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

8.3.4.2 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Kotkan aikuislukion ratkaisut

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Yhteiskuntaopin laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

ARVIOINTI

Arviointi

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKI

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

8.3.5 Ympäristöoppi

8.3.5 Ympäristöoppi

Kotkan aikuislukion ratkaisut

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Ympäristöoppi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen alkuvaiheen ympäristöopissa

ARVIOINTI

Arviointi

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKI

Ohjaus.....

8.3.6 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue

Muu aine tai aihealue

Opinto-ohjaus

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinto-ohjaus

Tietotekniikka

Tietotekniikka

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

Valmistavan opetuksen OPS 2011

<https://peda.net/id/9766fcaa9>

8.1 Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä

8.1 Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen siirtymisessä ja opiskelijoiden ohjaamisessa tehdään yhteistyötä koulutuksen järjestäjien ja mahdollisesti eri hallintokuntien välillä. Aikuisten perusopetuksen opiskelijat kuuluvat usein erilaisiin kieli- ja kulttuuriryhmiin, jolloin opiskelijoiden omat verkostot ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita siirtymävaiheessa. Opintojen alkuvaiheessa opiskelijaa tulee myös aktiivisesti tukea suuntautumisessa oppijan rooliin.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelijoiden tiedot ja taidot ovat vielä niin vähäiset, ettei opiskelijalla ole mahdollisuutta selviytyä aikuisten varsinaisen perusopetuksen opinnoista. Opiskelija on saattanut opiskella aikaisemmin esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa, luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutuksessa ja/tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Näistä koulutuksista vähäisen koulutustaustan omaava opiskelija voi siirtyä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen. Aikaisempi koulutus otetaan huomioon opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tehtävänä on varmistaa tarvittaessa se, että opiskelijalla on perustiedot ja -taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot, jotta hän pystyy opiskelemaan aikuisten varsinaisessa perusopetuksessa tai muussa koulutuksessa. Alkuvaiheen opetuksessa kiinnitetään huomiota myös arjessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisessä tarvittaviin taitoihin.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen keskeisenä tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus täydentää puutteellista yleissivistystään sekä lisätä yleisiä edellytyksiä arjessa selviämiseen. Yhteiskunnallisena tehtävänä alkuvaiheen koulutuksella on syrjäytymisen ehkäisy.

8.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten ja keiden kanssa opiskelijoita ohjataan aloittamaan alkuvaiheen opiskelu (tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut)
- mikä on alkuvaiheen tehtävä (perusteiden kuvausta voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet alkuvaiheessa (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) ja niiden mahdolliset paikalliset painotukset sekä miten opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan alkuvaiheessa
- mikä on perusopetuksen alkuvaiheen opetustarjonta
  - o yhteisinä opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä mahdollisesti kurssien nimet
  - o valinnaisina opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä mahdollisesti kurssien nimet
  - o mahdolliset muut aineet ja aihealueet
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä opiskelijan oppimisen arvioinnin käytänteet alkuvaiheessa
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet alkuvaiheessa. Tarvittaessa oppiaineiden opetussuunnitelmat voidaan esittää kursseina.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Miten ja keiden kanssa opiskelijoita ohjataan aloittamaan alkuvaiheen opiskelu?

Kotkan aikuislukion alkuvaiheen opiskeluun ohjaavat paikalliset verkostot, joihin kuuluvat mm. työvoima- ja sosiaaliviranomaiset, maahanmuuttoviranomaiset, paikallinen ammattioppilaitos, perusopetuksen opinto-ohjaajat sekä koulukuraattori. Moniammatillinen yhteistyö ja tiedottaminen ovat oleellisia

opiskeluun ohjaamisessa. Rehtori ja opettajat ohjaavat opiskelijoita oikean tason opintoihin.

Perusopetuksen alkuvaiheen opinnot Kotkan aikuislukiossa voivat olla maahanmuuttajalle kotoutumiskoulutusta, ja kotoutumissuunnitelman laadinnasta sekä sen toteutumisen seurannasta vastaavat työvoimaviranomaiset.

Kotkan aikuislukiossa tehdään yhteistyötä myös perusopetuksen yläkoulussa annettavan valmistavan opetuksen luokkien kanssa. Yläkoulun valmistavalla luokalla opiskelevan on mahdollista tarvittaessa jatkaa opintojaan aikuislukion puolella sen jälkeen, kun hän on ohittanut oppivelvollisuusiän.

Alkuvaiheen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen laajuutta ei ole erikseen määrätty, mutta alkuvaiheen täytyy antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on mahdollisuus jatkaa opintojaan varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa. Alkuvaiheen opetuksessa kiinnitetään huomiota myös arjessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisessä tarvittaviin taitoihin. Alkuvaiheen opintoja varten kullekin opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen keskeisenä tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus täydentää puutteellista yleissivistystään sekä lisätä yleisiä edellytyksiä arjessa selviämiseen. Yhteiskunnallisena tehtävänä alkuvaiheen koulutuksella on syrjäytymisen ehkäisy.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet alkuvaiheessa

Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Paikallisesti painotetaan eri oppiaineissa osaamisalueita L1, L2, L3, L5, L7 soveltavien tehtävien, esimerkkien ja keskustelun kautta. Myös oppiainerajoja ylittävät pienimuotoiset projektit sekä yksilö-, pari- ja ryhmätyöt korostavat näitä osaamisalueita. Projekteja suunniteltaessa otetaan huomioon opiskelijan vahvuudet ja heikkoudet. Palautteen antaminen ja saaminen sekä itsearviointi ovat oleellinen osa projektityöskentelyä myös alkuvaiheen opetuksessa.

8.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

8.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

8.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden opiskelijoiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää opiskelijan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Oppiaineen kulttuurisisällöt tuodaan mukaan jokaisen kurssin sisältöihin. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Draamaa voidaan käyttää opetusmenetelmänä. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon omaksuminen.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan eritasoisia oppijoita. Äidinkielen eri oppimäärät ja oppiaineet tekevät yhteistyötä.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelun keskeinen tehtävä on perustaitojen oppiminen ja harjaantuminen. Opetuksen perustehtävä on mahdollisimman sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan, luetun ymmärtämisen ja tiedonhankintataitojen harjaantuminen niin, että opiskelijoiden on helppo jatkaa aikuisten perusopetuksen ylemmille tasoille. Opiskelijoita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa opiskelijoiden näkemyksiä arvostetaan ja kehitetään ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan opiskelijoiden lukukokemuksia. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutustaitoja syvennetään sekä yhteisissä prosesseissa toimimisen avulla että muille esiintyessä. Kirjallisuuden ja mahdollisesti draaman opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja

mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä (S).

8.3.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opetuksen kanssa.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa	S1	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa muoc	S1	L1, L2, L3, L4

nykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 opastaa opiskelija tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja	S4	L1, L2, L4

auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa		
T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa äidinkielen ja kirjallisuuden eri sisältöalueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Opiskelun päätavoitteena on saavuttaa eri alueilla sellaiset tiedot ja taidot, että opiskelijan on mahdollista jatkaa aikuisten varsinaiseen perusopetukseen.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden jakamisesta, toisten kuuntelemista ja palautteen saamista ja antamista. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Ohjataan kokonaisilmaisuun.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan opiskelijoiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta. Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Kirjoitetaan käsin tekstauskirjaimilla ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista. Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen,

sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavaa kirjoittamista, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, sekä lähteiden käyttöä ja merkintää. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, opiskelijoille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan opiskelijoille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja sisältöjä ja keskustellaan median roolista opiskelijan arjessa. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan osaamistasolle sopivaa koti- ja ulkomaista kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin sekä tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä

8.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

8.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti^[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen

nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat:

- opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai
- opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden -opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tehtävästä

Alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan ja oppimaan oppimisen sekä vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen opiskelijan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Näin edistetään myös opiskelijan itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielitietoisuutta. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja opiskelijan identiteetin kehittymistä oppijana.

Alkuvaiheen opetus rakentuu henkilökohtaiselle opiskelusuunnitelmalle. Opetusta ei ole näissä opetussuunnitelman perusteissa jaettu kursseihin eikä järjestys ole ajallinen, vaan koulutuksen järjestäjä suunnittelee opetuksen etenemisen paikallisessa opetussuunnitelmassaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit alkuvaiheen aikuisten perusopetuksessa

avs214 - avs218

Kurssi avs214, Suomen kielen perusopinnot

Kurssin teemana on ihminen ja hänen lähipiirinsä. Kurssilla opitaan esittäytymään, kertomaan itsestään, kysymään kuulumisia ja käyttämään kohteliaisuusfraaseja. Tavoitteena on, että opiskelija osaa esitellä

itsensä ja kertoa lyhyesti itsestään. Opiskellaan perussanastoa ja perusrakenteita: suomen kielen aakkoset ja äänteet, persoonapronominit ja keskeisten verbien preesenstautitus.

Arviointi suoritusmerkinnällä.

Kurssi avs215, Suomen kielen perusopinnot

Kurssin teemana on arkipäivä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa kertoa elämäntilanteestaan, kuvailla säätilaa ja pyytää apua. Hän osaa kertoa perheestään ja kuvailla ihmisen ulkonäköä. Opiskellaan perusrakenteita: astevaihtelu, yleisimmät nominityypit ja genetiivi.

Arviointi suoritusmerkinnällä.

Kurssi avs216, Suomen kielen perusopinnot

Kurssin teemana on asiointi. Opetellaan perusilmauksia kaupassa asiointiin ja lomakkeen täyttöä. Perusteiden opiskelu jatkuu, ja samalla vahvistetaan jo opiskeltujen asioiden hallintaa. Opiskelija osaa kertoa päivänsä kulusta ja päivän tapahtumista. Kielen rakenteista opiskellaan verbityypit.

Arviointi suoritusmerkinnällä.

Kurssi avs217, Suomen kielen perusopinnot

Kurssin teemana on asuminen ja liikkuminen. Opiskelija osaa kertoa ja kuvailla suullisesti ja kirjallisesti kotiaan ja asuinympäristöään sekä pystyy asiomaan tavallisissa rutiininomaisissa asiakaspalvelutilanteissa. Kielen rakenteista opiskellaan paikallissijat, monikon perusmuodot ja demonstratiivipronominit.

Arviointi suoritusmerkinnällä.

Kurssi avs218, Suomen kielen perusopinnot

Kurssilla tutustutaan suomalaiseen juhla- ja ruokakulttuuriin. Opiskelija oppii käyttämään suullisesti ja kirjallisesti tavallisia juhliin liittyviä toivotuksia. Hän oppii kysymään ja neuvomaan. Kielen rakenteista opiskellaan monikon partitiivia, objekti, kenelle ja keneltä -kysymykset, järjestysluvut ja päiväys.

Arviointi suoritusmerkinnällä.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväranantään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L1, L2	
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	S1, S5	L2, L7	
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	S1	L2	
Tekstien tulkitseminen			

tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L4
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	S2, S4	L1, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	S3	L2
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitojaan sekä oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L2, L5
T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetoista	S4	L2, L4
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	S5	L1, L3
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä	S2, S5	L1, L2

antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina			
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	S5	L1, L4	
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1	

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstintaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä erilaisissa tilanteissa, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus ja vertaaminen. Harjoitellaan kuullun ymmärtämistä, ääntämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään roolileikkejä ja draamaa sekä muita vuorovaikutusharjoituksia erilaisten kielellisten tilanteiden harjoittelussa.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukutaitoa ja tekstin merkitysten ymmärtämistä. Harjoitellaan erilaisten tekstien lukemista ja luetun ymmärtämistä sekä luetun tiedon liittämistä ja soveltamista omaan elämään. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen perusstrategioita, laajennetaan sana- ja ilmaisuväriä sekä opitaan tunnistamaan erilaisia tekstityyppejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin. Tuotetaan erilaisia lyhyitä tekstejä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä, murteita sekä alueellista ja sosiaalista variaatiota koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan joitakin tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, perinteisiin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista, omaksumista ja hallintaa. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään opiskelijan oman äidinkielen ja muiden osaamiensa kielten taitoa oppimisen tukena.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ajattelu ja oppimisen taidot (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen ydinaluetta. Niitä työstetään ja kehitetään oppiaineessa jatkuvasti, koska ajattelu ja oppiminen tapahtuvat kielen avulla. Ajatusten ja näkemysten perusteleminen pohjautuu opiskelijan ajattelun taitoihin, kulttuuriseen osaamiseen ja kielitaitoon, jotka kehittyvät oppiaineessa monipuolisesti.

Kirjallisuuden ja taiteen avulla opiskelija kehittää eettistä ja esteettistä ajatteluaan. Oppiaine tarjoaa avaimia myös opiskelijan itsetuntemuksen ja identiteetin kehittämiseen. Opiskelija kehittää ajattelun taitojaan lukiessaan ja työstäessään tekstejä, esimerkiksi kirjallisuutta eritellessään ja tulkitessaan. Erilaisten tekstien lukeminen ja tuottaminen sekä yksin että yhdessä kehittävät opiskelijan havaintoherkkyyttä ja kuvittelukykyä.

Opiskelijoiden omat ajatukset, mielipiteet ja ideat tulevat oppiaineessa näkyviin. Tilaisuudet argumentointiin, itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, johtopäätösten tekoon ja päättelyyn sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ovat monimuotoisia monipuolisten työtapojen ansiosta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa tiedostetaan kielen ja kulttuurin lisäksi tiedosta. Tiedonhankinnan taitoja opiskellessaan opiskelija harjaantuu erilaisten näkökulmien avaamiseen sekä epäselvän ja ristiriitaisenkin tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

Esimerkkejä ajattelun ja oppimisen taitoja kehittävästä sisällöstä ja aiheista:

- vuorovaikutus suullisesti ja kirjallisesti: keskustelu, puheenvuoro, argumentointi
- kirjallisuus, media ja kulttuuri: analysointi ja tulkinta,
- kielitieto: äidinkieli, maailman kielet, kielen kehitys ja muuttuminen, kielioppi, kielenhuolto
- tiedonhaku: lukutekniikat ja -strategiat, lähteiden käyttö
- kirjoittaminen: kirjoitusprosessi
- opiskelu: tavoitteiden asettaminen, oman työn suunnittelu ja arviointi

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine on kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutustaitojen ja ilmaisun kehittämistä. Kulttuuri, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat oppiaineessa osaamisen ja taitojen kehittämisen lisäksi tiedollisesti opiskeltavia sisältöjä sekä ilmiöitä, joita tarkastellaan.

Kokonaisuus näkyy kaikessa. Opiskelijan kulttuuri-identiteetin muodostuminen on oppiaineessa vahvasti tuettua, ja häntä ohjataan kohti kulttuurisesti kestäväää elämäntapaa. Hän saa paljon ja monipuolisesti

mahdollisuuksia perehtyä kulttuuriin, kulttuuriseen moninaisuuteen, kulttuuriperintöön ja taiteeseen.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot (L3)

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa opiskelija kehittää itsestään huolehtimisen ja arjen taitojaan useilla tavoilla, kuten harjoittelemalla vuorovaikutustilanteita. Hän harjaannuttaa sosiaalisia taitojaan ja tunnetaitojaan sekä valmiuksiaan suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan kaikkia oppiaineen sisältöjä oppiessaan.

Teknologiaan opiskelija perehtyy kulttuurisesta näkökulmasta sen lisäksi, että hän harjoittelee sen vastuullista käyttöä. Kirjallisuus ja taide tulevat tutuiksi hyvinvoinnin lähteinä. Lisäksi niiden avulla voidaan pohtia itsestä huolehtimisen ja arjen taidot -kokonaisuuden osa-alueita, esimerkiksi teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Mainos ja mainonta ovat opetuksen aiheita, ja esimerkiksi kirjoittamalla opiskelija voi avata itselleen kokonaisuuden sisältöjä, kuten kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta.

Monilukutaito (L4)

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen oppimistilanteissa opiskelijasta kehittyy monilukutaitoinen. Tekstien kirjo on tietoisien tarkastelun kohde ja oppimisen sisältö mm. tekstilajeina ja -tyypeinä. Opiskelija oppii tuottamaan erilaisia tekstejä suullisesti ja kirjallisesti lukutaitonsa pohjalta sekä vaikuttamaan monilukutaidollaan. Oppilas opiskelee lukutaidon merkityksiä ja perehtyy lukutaitoon myös tiedollisesti.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Kokonaisuus näkyy laajasti työtavoissa ja opiskeltavissa aiheissa. Tieto- ja viestintäteknologia on oppiaineessa tarkastelun kohde kulttuurisena ilmiönä. Tiedonhallintaan harjaannutaan oppiaineessa jatkuvasti. Tiedonhakuun ohjataan ja haettava ja hankittua tietoa järjestetään, jaetaan ja sovelletaan tietyn periaattein. Tutkiva ja luova työskentely on luonteva tapa oppia ja perustuu vastuulliseen ja turvalliseen sekä terveelliseen ja ergonomiseen toimintaan. Oma-aloitteinen ja itsenäinen työskentely nähdään osana yhteistoiminnallista ja vuorovaikutuksellista toimintaa.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Oppiaineessa opiskeltavat sisällöt ja harjaannutettavat taidot, kuten monilukutaito, kirjoitustaito sekä vuorovaikutus- ja viestintätaidot, ovat työelämätaidojen perusta. Opiskelija tulee tietoiseksi kielellisten ja ilmaisullisten valmiuksien ja taitojen kehittämisen merkityksestä ajattelussa ja oppimisessa. Hän kehittää oppiaineessa itsetuntemustaan ja identiteettiään sekä tulee tietoiseksi kulttuurista, johon työelämä on rakentunut. Hän perehtyy työelämän teksteihin ja viestintätilanteisiin. Opiskelija saa tietoa oppiaineeseen läheisesti liittyvistä ammattialoista. Hänelle annetaan mahdollisuuksia osallistua kulttuuritoimintaan ja toteuttaa omia projektejaan.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa opiskelija harjaantuu osallistumiseen ja vaikuttamiseen tiedollisesti

ja taidollisesti kaikkien oppiaineen sisältöjen kautta. Oppimansa avulla sekä yhteisiin ja yhteiskunnallisiin asioihin suuntautuvan kiinnostuksensa pohjalta hänen on mahdollista rakentaa kestävä tulevaisuutta.

ARVIOINTI

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä (S).

Arvioinnin kohteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen
T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa	S1	Ilmaisukeinojen käyttö
T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta
T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta

tulkittamisen taitoja ja laajentamaan opiskelijan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan		
T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys
T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen
T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta
T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta
T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemus
T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen

kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointi peruskoulun alkuvaiheen päättyessä

Arvioinnin kohteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuvaramoan arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	Vuorovaikutustaidot, ilmaisuvaramo ja kuullun ymmärtäminen
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	S1, S5	Sanaston ja fraseologian hallinta ja laajuus
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan, ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	S2	Peruslukutaito ja tekstin ymmärtäminen
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	S2, S4	Tekstien tulkinta
Tekstien tuottaminen		
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	S3	Tekstien tuottaminen
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitojaan sekä oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	Kirjoitustaito käsin ja näppäintaidot
T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S3	Palautteen antaminen ja vastaanottaminen
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havainnoja erilaisista puhetaivoista	S4	Kielenkäytön havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan	S4	Eri kielten ja kulttuurien sekä oman kieli- ja kulttuuri-identiteetin havainnointi

oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen		
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina	S2, S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	Itsearviointitaidot

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa opiskelijoiden näkemyksiä arvostetaan ja kehitetään ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan opiskelijoiden lukukokemuksia. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutustaitoja syvennetään sekä yhteisissä prosesseissa toimimisen avulla että muille esiintyessä. Kirjallisuuden ja mahdollisesti draaman opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKEA

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Opiskelijoita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Opiskelijoita kannustetaan taitotasaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun

ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä samalla ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Opiskelijoiden tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia opiskelijoita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuu.

8.3.2 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Englanti

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, miten toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakolliset ja valinnaiset kurssit jaetaan kyseisissä kielissä. Jos toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten kurseja tarjotaan jo alkuvaiheessa, opintojen tavoitteet ja sisällöt sovitetaan yhteen oppilaitoksessa annettavan mahdollisen varsinaisen aikuisten perusopetuksen toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opetuksen kanssa. Alkuvaiheen aikana tehdyt A- tai B1-oppimäärän opinnot on mahdollista lukea osaksi kielen koko oppimäärän suoritusta, mikäli ne tavoitteiltaan ja sisällöiltään vastaavat varsinaisen aikuisten perusopetuksen toisen kotimaisen ja vieraiden kielten kurseja. Tällöin ne lasketaan myös osaksi aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän suoritusta.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Alkuvaiheen opinnoissa ei tarjota erillisiä A1- ja B1-kielten kurseja. Alkuvaiheen aikana tehdyt kieliopinnot on mahdollista lukea osaksi aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän suoritusta, mikäli ne vastaavat sisällöiltään ja tavoitteiltaan perusopetuksen kurseja.

8.3.3 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden taitoa käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden heidän omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden taitoa käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikka aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden hahmottamisessa. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisilla välineillä, suullisesti, kirjallisesti ja

piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsittelyn ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiselle sekä laskutaidolle.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Kurssit:

avma1-avma4

Tavoitteet ja sisältö: Perustetekstin mukainen

Arviointi: Perustetekstin mukaisesti suoritusmerkinnällä.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea opiskelijaa lukukäsittelyn kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5

T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Matematiikassa kehitetään opiskelijoiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä soveltaa käänteisyyden periaatetta. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti sekä havaita syy- ja seuraussuhteita.

S1 Luvut ja laskutoimitukset I: Opiskelijoiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä syvennetään ja varmennetaan. Opiskelijoiden käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Yhteen- ja vähennyslaskujen päässä laskutaitoa harjaannutetaan sekä opitaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmit. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen sekä harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Jakolaskun päässä laskutaitoa kehitetään. Laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä hyödynnetään. Opiskelijoita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset II: Lukualuetta laajennetaan negatiivisilla luvuilla sekä tutustutaan vastalukuun ja itseisarvoon. Kokonaislukujen yhteen- ja vähennyslaskua harjoitellaan konkreettisten mallien ja tilanteiden avulla. Opitaan murtoluvun käsite osana lukumäärästä ja osana kokonaisuudesta sekä harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäytyään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Desimaaliluvut ja niiden peruslaskutoimituksien periaatteet opiskellaan ja yhdistetään opiskelijoiden ympäristöön. Prosentin käsite sekä prosenttiluvun ja -arvon laskeminen opiskellaan opiskelijoita kiinnostavien aihepiirien avulla. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

S3 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan opiskelijoita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. Käsitellään koordinaatistossa ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan opiskelijoita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Mitattaessa kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S4 Matemaattinen ongelmanratkaisu ja ohjelmointi: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla. Muodostetaan ongelmia opiskelijoiden kannalta mielenkiintoisista aihepiireistä ja ratkaistaan niitä matematiikan avulla. Harjoitellaan tietojen esittämistä yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Tilastollisista tunnusluvuista käsitellään suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo. Selvitetään erilaisten vaihtoehtojen lukumääriä. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelöllä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen alkuvaiheen matematiikan osaamisessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Tukea ja ohjeistaa matemaattisen ajattelun kehittämistä
- Ohjataan sietämään epävarmuutta osaamisessa ja rohkaistaan antamaan aikaa pitkäjänteiselle oppimiselle
- Rohkaistaan olemaan utelias, pohtimaan ja rakentamaan itse tietoa oman elämänkokemuksen perusteella

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

- Ohjataan yhdessä oppimiseen ja muiden auttamiseen

L3 Arjen taidot

- Ohjata ja tukea koulussa opittavien asioiden soveltamista arjen tilanteisiin
- Ohjataan ottamaan vastuuta omasta työskentelystä ja oppimisesta
- Ohjataan suunnittelemaan ja aikatauluttamaan omaa työskentelyä
- Kannustetaan ja opastetaan hyödyntämään tietotekniikkaa opiskelussa ja arjessa

L4 Monilukutaito

- Neuvotaan havaitsemaan ja näkemään syy- ja seuraussuhteita ympäristössä
- Neuvotaan tulkitsemaan tietoa erilaisista lähteistä sekä koulussa että kotona
- Ohjataan käyttämään matemaattista lukutaitoa muissa oppiaineissa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- Ohjataan ja perehdytetään tietotekniikan käytössä

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

- Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn
- Ohjataan arvostamaan jokaisen työtä
- Rohkaistaan työskentelemään myös muiden eduksi

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Kannustetaan vaikuttamaan koulun arkeen ja omaan oppimisympäristöön
- Kannustetaan kriittiseen tarkasteluun, arvioimaan, antamaan palautetta, korjaamaan ja asettaman tavoitteita oppimiseensa
- Ohjataan ymmärtämään median merkitys ympäristössä ja mielipiteiden muodostumisessa

ARVIOINTI

Arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen. Opiskelijoita kannustetaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan omaa oppimistaan.

Opiskelijoiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä.

Matematiikan arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Arvioinnin kohteet matematiikassa
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.	S1-S4	Kiinnostuksen ja motivaation kehittyminen
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	S1-S4	Havaintojen tekeminen, tulkinta ja hyödyntäminen
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	S1-S4	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja.	S1-S4	Ongelmanratkaisutaidot
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.	S1-S4	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö
T6 tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärryksessä.	S2	Lukukäsite
T7 perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin.	S2	Peruslaskutoimitukset ja niiden ominaisuuksien hyödyntäminen
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään	S2	Laskutaito ja päässälaskustrategiat

sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita.		
T9 tutustuttaa geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia.	S3	Geometrian käsitteet ja taito havainnoida geometrisia ominaisuuksia
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate.	S3	Mittaaminen
T11 tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin.	S4	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta
T12 harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä.	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKE

Ohjaus, eriyttäminen ja ja tuki

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiemmin opetetuista ja opiskelluista keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Opiskelijoille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

8.3.4 Yhteiskunnalliset aineet

Asetus 422/2012

Perusopetuksessa yhteiskuntaopin oppiaineen opetuksen aloitus varhentuu ja tuntimäärä lisääntyy valtioneuvoston asetuksella 422/2012. Tämä muutos vaikuttaa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin siten, että historian ja yhteiskuntaopin opetuksen tulee sisältyä jo alkuvaiheen opintoihin.

8.3.4.1 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan historiatietoisuutta sekä ymmärrystä omista juuristaan. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijaa autetaan hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä. Historian opiskelu kehittää erityisesti opiskelijan ajattelua, monilukutaitoa sekä kulttuurien tuntemusta. Tarkoituksena on edistää opiskelijan kehittymistä oma-aloitteiseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi, joka kykenee suunnittelemaan tavoitteellisesti omaa tulevaisuuttaan.

Historian opetuksessa opiskelija perehtyy yhteiskunnan kehityksen päälinjoihin. Häntä ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta, moniperspektiivisyyttä sekä historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Opiskelijaa ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historian opiskelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä ymmärtämään yhteiskunnan tapakulttuuria ja toimintatapoja. Opiskelija tutustuu lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella ja että tämä kuva voi ajan kuluessa muokkaantua.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat

Alkuvaiheen opinnoissa keskitytään opiskelijan historian taitojen kerryttämiseen vahvistamalla opiskelijan termien ja käsitteiden hallintaa sekä historian tekstitaitoja. Opiskelija perehdytetään ajatukseen nykyisyyden ymmärtämisestä menneisyyden kehityksen kautta. Opetuksen yhteydessä käydään läpi yleisimpiä historian peruskäsitteitä kuten aikakäsitys sekä faktan ja tulkinnan ero. Opiskelija tutustuu kronologiseen tapaan jäsentää tietoa menneisyydestä ja häntä perehdytetään historian oppiaineessa käytettäviin esitystapoihin kuten aikajanaan ja karttoihin. Pyrkimyksenä on perehdyttää opiskelija historiallisen tiedon tulkinnallisuuteen ja muuttumiseen. Oppisisältöjen kautta opiskelijalle tarjotaan kiteytetty käsitys länsimaisen kulttuurin muutoskohdista keräilykulttuurista maanviljelykseen, kaupungistumiseen ja teollistumiseen.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Kurssit:

avhi1-avhi4

Tavoitteet ja sisältö: Perustetekstin mukainen

Arviointi: Perustetekstin mukaisesti suoritusmerkinnällä.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

Historian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Historian käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtäminen		
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään historian termejä ja peruseriaatteita	S1	L1
T2 ohjata opiskelijaa perehtymään yleisimpiin käsitteisiin kuten aika, menneisyys, kronologia, yhteiskunta	S1, S2	L1
T3 ohjata opiskelijaa tutustumaan erilaisiin esitysmuotoihin kuten karttoihin, kuviin, yksinkertaisiin tilastoihin	S2, S3	L3
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan kykyään asettaa aikajanelle tärkeitä ihmiskunnan historian vaiheita	S3, S4	L4
Historian ilmiöiden yhdistäminen ympäröivään ja omaan kulttuuriin		
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan vaikuttaneita motiiveja	S4	L2
T6 edistää opiskelijan taitoa ymmärtää ja selittää ympäröivää yhteiskuntaa	S3, S4	L1, L2
T7 harjaannuttaa opiskelijaa hahmottamaan jatkuvuuksia sekä tehtyjen valintojen ja päätösten merkityksiä	S4	L4

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

S1 Ajan merkitys historiassa: Aikakäsitys, kronologian taju, syy-seuraussuhde

S2 Historiallisen tiedon luonne: Fakta ja tulkinta, lähteet, päätelmien teko, moniperspektiivisyys

S3 Muutos, kehitys, jatkuvuus: Opiskelija tutustutetaan yhteiskunnan kehittymiseen yleisellä tasolla. Käydään läpi muutokset keräily-yhteisöstä maanviljelysyhteisöksi, kaupungistuminen, kansallisvaltioiden synty, teollistuminen, suursodat. Autetaan opiskelijaa tunnistamaan syitä kehitykselle sekä huomaamaan jatkuvuus historiassa.

S4 Ihminen historiassa: Esitellään ihmisen toimintaa ja autetaan opiskelijaa pohtimaan syitä ihmisten erilaisille motiiveille. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään, miksi tapahtumilla on voinut olla erilaisia vaikutuksia eri ihmisiin. Opetuksen tarkoitus on perehdyttää opiskelija ymmärtämään ja eläytymään ihmisen toimintaan eri aikoina eri kulttuureissa.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Historian laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ajattelu ja oppimisen taidot (L1)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä

arvioimaan niiden luotettavuutta

- Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
- Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa
- Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
- Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
- Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot (L3)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Monilukutaito (L4)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
- Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
- Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
- Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

ARVIOINTI

Arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi historiassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan opiskelijoita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon opiskelijan monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä käsitteiden käytön lisäksi historiatietoisuuden kehittyminen ja ympäröivän kulttuurin ymmärtäminen.

Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä.

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Historian opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa elämyksellisiä, vuorovaikutuksellisia ja toiminnallisia työtapoja ja monipuolisia oppimisympäristöjä sekä hyödyntää opiskelijoiden omia kokemuksia ja osaamista. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan esittämään vertailuja esimerkiksi lähtömaan ja Suomen kulttuurien välillä. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä. Tiedonhankinnassa käytetään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa. Tuotoksissa käytetään viestinnän eri muotoja. Historia oppiaineena soveltuu hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKI

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Historian opiskelussa opiskelijaa autetaan ymmärtämään lähteiden mahdollinen monitulkintaisuus. Ymmärtämistä edesautetaan keskittymällä tekstien pääkohtiin ja avaamalla keskeisiä käsitteitä. Ilmiöihin perehdytään elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

8.3.4.2 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin oppiaineen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Opiskelija ohjataan arvioimaan ja ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja sekä toimimaan erilaisuutta ymmärtävänä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavana yhteiskunnan jäsenenä. Oppiaineen tehtävänä on antaa tiedollinen perusta yhteiskunnan toiminnasta ja erilaisista rakenteista sekä vahvistaa opiskelijan omia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa toimimisessa ja vaikuttamisessa sekä oman tulevaisuuden tavoitteellisessa suunnittelussa.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Yhteiskuntataitojen kehittyminen alkaa yhteiskunnan perusrakenteiden ja -palveluiden tuntemisesta, ja opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia taitoja ja syvempää yhteiskunnan tuntemusta. Opetuksessa harjaannutetaan opiskelijan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja sekä seurataan median välittämiä ajankohtaisia aiheita.

Alkuvaihetta täydentävät näkökulmat

Alkuvaiheessa opetuksen paino on perustietojen ja -taitojen kerryttämisellä. Opiskelijalle avataan yhteiskuntaopin keskeisiä käsitteitä ja häntä ohjataan perehtymään erilaisten yhteiskunnallista tietoa sisältävien kuvien, kaavioiden ja lomakkeiden tulkitsemiseen. Alkuvaiheen opetuksessa opiskelijalle muodostuu käsitys keskeisistä suomalaisen yhteiskunnan arvoista ja toimintakulttuurista sekä yhteiskunnan perusrakenteista kuten päätöksentekoon, lainsäädäntöön ja elinkeinorakenteeseen liittyvistä asioista.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Kurssit:

avyh1-avyh4

Tavoitteet ja sisältö: Perustetekstin mukainen

Arviointi: Perustetekstin mukaisesti suoritusmerkinnällä.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Tavoitteet ja sisällöt

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään demokraattisia arvoja ja toimintatapoja	S1-S4	L1-L2
T2 ohjata opiskelijaa perehtymään oikeusvaltion periaatteisiin ja rakenteisiin	S3, S4	L7
T3 auttaa opiskelijaa saamaan tietoa keskeisestä lainsäädännöstä kuten perustuslaista, tasa-arvolaista, yhdenvertaisuuslaista sekä lastensuojelulaista	S3	L2, L7
T4 ohjata opiskelijaa tutustumaan yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	S1, S2	L4
T5 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan tulkita yhteiskunnallista informaatiota erilaisista lähteistä kuten kuvista, kaavioista ja tilastoista	S2, S4	L1-L2, L4-L5
T6 tukea opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta	S1, S4	L4-L6
T7 kannustaa opiskelijaa vahvistamaan tieto- ja viestintätekniisiä taitojaan arjen tilanteissa selviytymisessä sekä yhteiskunnallisen tiedon hankinnassa	S1, S4	L4-L6

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

S1 Arjen taidot: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja lähiyhteisöjen näkökulmasta. Käydään läpi perustietoja koskien tapakulttuuria, asiointia, asumista ja työelämää. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin, eri ammatteihin sekä oman talouden hoitoon. Kokonaisuus S1 sopii hyvin integroitavaksi ympäristöopin sisältöjen kanssa.

S2 Yhteiskunnallinen monilukutaito: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallista tietoa sisältäviin painettuihin ja sähköisiin lähteisiin. Harjoitellaan erilaisten pelkistettyjen tekstien, taulukoiden, graafien ja kuvien kriittistä tulkittamista. Autetaan opiskelijaa etsimään omiin tarpeisiin soveltuvaa tietoa eri tahoilta ja lähteistä. Kokonaisuus S2 sopii hyvin integroitavaksi suomen kielen opintojen kanssa.

S3 Yhteiskunta ja vaikuttaminen: Perehdytään päätöksentekoon, poliittiseen järjestelmään ja vaikuttamiseen sekä demokraattisen toiminnan arvoihin ja peruseriaatteisiin, kuten ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Opetuksessa tarkastellaan lisäksi Suomen erilaisia kulttuureita ja vähemmistöryhmiä.

S4 Lakitieto: Tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan arjen pelisääntöihin. Perehdytään vallan kolmijako-opin ideaan sekä oikeusvaltion käsitteisiin. Käydään läpi yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä muita keskeisiä lainsäädännön sisältöjä Suomessa.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Yhteiskuntaopin laaja-alainen osaaminen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ajattelu ja oppimisen taidot (L1)

- Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin
- Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja
- Rohkaista oppilasta kehittymään vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi
- Ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

- Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.
- Ohjata oppilasta tarkastelemaan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.
- Ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Ohjata oppilasta laajentamaan mediataitojaan ja tietojaan, yhteiskunnallisia näkemyksiään ja osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot (L3)

- Ohjata oppilasta syventämään yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

Monilukutaito (L4)

- Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arviointikykyään liittyen erilaisiin eettisiin, inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin
- Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita ja ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä
- Ohjata oppilasta syventämään yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä
- Rohkaista oppilasta vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan
- Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.
- Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja
- Ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

- Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

- Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävät tulevaisuuden rakentaminen (L7)

- Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

- Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita ja ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä

- Rohkaista oppilasta kehittymään vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

- Ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

- Ohjata oppilasta laajentamaan mediataitojaan ja tietojaan sekä yhteiskunnallisia näkemyksiään ja osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun.

ARVIOINTI

Arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Yhteiskuntaopin opetuksessa palautteella pyritään kannustamaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta sekä omista tulevaisuuden mahdollisuuksistaan.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä.

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan monipuolisia toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmaisu- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään.

Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Työmuotojen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan taitoja tulkita ympäröivää yhteiskuntaa sekä kehittää hänen medialukutaitoaan. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi yhteisopettajuudella tai erilaisilla projekteilla. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKE

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelija näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä edistää hänen valmiuksiaan toimia erilaisten yhteisöjen aktiivisena jäsenenä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Opiskelijaa tuetaan harjaantumaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa sekä sen merkityksen arvioimisessa sekä omasta että yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja eri tekstityyppien, kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

8.3.5 Ympäristöoppi

8.3.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista sekä maailmankuvan kehittymistä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että opiskelijat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnon ympäristöä ja ihmistä sekä elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja

selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa sekä edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää opiskelijoiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Ympäristöoppi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristöopin opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen ovat oleellinen osa ympäristöopin opiskelua.

Kotkan aikuislukion ratkaisut

Kurssit:

avym1-avym6

Tavoitteet ja sisältö: Perustetekstin mukainen

Arviointi: Perustetekstin mukaisesti suoritusmerkinnällä.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Ympäristöoppi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristöopin opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen ovat oleellinen osa ympäristöopin opiskelua.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata opiskelijaa asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi	S1-S6	L1, L7
T3 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja	S1-S6	L3, L7

vaikuttamaan lähiympäristössään ja		
-yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimisen ja pohdinnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja esittämään havaintojaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä ja toimintaperiaatteita	S2-S6	L2, L3, L5
T8 ohjata opiskelijaa edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään	S1-S6	L3
T9 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 ohjata opiskelijaa käyttämään ja kehittämään vuorovaikutustaitojaan sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja siihen liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristöopin käsitteistön ja tekstilajien hallinnassa	S1-S6	L1
T13 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata opiskelijaa hankkimaan luotettavaa tietoa, harjoittelemaan näkemysten ilmaisemista sekä kehittämään valmiuksia kriittiseen ajatteluun	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen	S1, S3-S6	L1

tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata opiskelijaa ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen		
T16 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä ja elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa kehittämään arjen terveysosaamistaan	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös opiskelijoiden aiempi osaaminen.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota elämäntapaan, seksuaalisuuteen ja lisääntymiseen. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja arjen terveystottumuksiin.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja eri osa-alueilla. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen sekä ravinnon tuotantoon.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen alkuvaiheen ympäristöopissa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- kannustaa ja innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun
- ohjaa sietämään epävarmuutta osaamisessa ja rohkaistaan antamaan aikaa pitkäjänteiselle oppimiselle
- rohkaisee olemaan utelias, pohtimaan ja rakentamaan itse tietoa oman elämäkokemuksen perusteella
- tukee ja ohjaa oppilasta ajattelemaan toimintaansa ympäristön kannalta

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

- ohjaa yhdessä oppimiseen ja muiden auttamiseen
- tukee oppilaan ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja ympäristöistä
- kannustaa oppilasta soveltamaan luonnontieteitä omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

L3 Arjen taidot

- Ohjaa ja tukee koulussa opittavien asioiden soveltamista arjen tilanteisiin
- Ohjaa ottamaan vastuuta omasta työskentelystä ja oppimisesta
- Ohjaa suunnittelemaan ja aikatauluttamaan omaa työskentelyä
- Ohjaa oppilasta käyttäytymään arjessa kestävä kehityksen hyväksi

L4 Monilukutaito

- neuvoo havaitsemaan ja näkemään syy- ja seuraussuhteita ympäristössä
- neuvoo tulkitsemaan tietoa erilaisista lähteistä sekä koulussa että kotona
- harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- ohjaa opiskelijaa tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja esittämään havaintojaan eri tavoin
- ohjaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

- ohjaa oppilasta ymmärtämään ympäristötiedon osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
- Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn
- ohjaa arvostamaan jokaisen työtä
- rahkaisee työskentelemään myös muiden eduksi

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Kannustetaan vaikuttamaan koulun arkeen ja omaan oppimisympäristöön
- Kannustetaan kriittiseen tarkasteluun, arvioimaan, antamaan palautetta, korjaamaan ja asettaman tavoitteita oppimiseensa
- Ohjataan ymmärtämään median merkitys ympäristössä ja mielipiteiden muodostumisessa
- Tuetaan kestävää kehityksestä ja ympäristön huomioimista

ARVIOINTI

Arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristöopissa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään opiskeltavasta asiasta. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijoiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa petussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määriteltävä oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tiedonalojen osaamisen lisäksi harjaantuminen käsitteiden käyttöön.

Alkuvaiheen opinnoista annetaan suoritusmerkintä.

OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Opiskelijoiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKI

Ohjaus.....

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijoita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä elämäntilanne ja kulttuuri. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Opiskelijoita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa.

8.3.6 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue

Muu aine tai aihealue

Koulutuksen järjestäjä voi sisällyttää paikallisen opetussuunnitelman alkuvaiheen opetustarjontaan myös muita aineita tai aihealueita edellyttäen, että ne tukevat aikuisten perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista.

Opinto-ohjaus

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus

Tavoitteet

Henkilökohtaisen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alkuvaiheessa. Kehitetään opiskelijan yksilöllisiä opiskelun taitoja ja menetelmiä ja edistetään hänen opiskelunvalmiuksiaan sekä kykyä suunnitella opintojaan. Autetaan opiskelijaa tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tuetaan opiskelijan kokonaisvaltaista ja yksilöllistä kehitystä siten, että hänelle muodostuu selkeä kuva tavoitteistaan ja omista mahdollisuuksista. Kehitetään opiskelijan päätöksentekotaitoa, jonka pohjana on riittävä itsetuntemus. Vahvistetaan opiskelijan kykyä kohdata ja hallita muuttuvia elämäntilanteita sekä ottaa vastuuta tekemistään valinnoista. Tutustutaan oman oppilaitoksen toimintatapoihin.

Työmenetelmät

Kurssilla työskennellään sekä yksilöllisten tehtävien että ryhmätöiden parissa.

Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opinto-ohjauksen peruskurssi (avop1)

Tavoitteet ja sisällöt

- Kurssilla tutustutaan opiskelun tavoitteisiin, oman koulun toimintatapoihin, oman oppimisen ohjaamistaitoihin
- Kurssilla kiinnitetään erityistä huomiota oman opiskelijaminäkuvan hahmottamiseen ja henkilökohtaisten opiskelutaitojen kehittämiseen.

- Kurssilla jokainen opiskelija pohtii oman tarpeensa mukaan opiskeluvalmiuksiaan, jatko-opintotoiveitaan ja tulevaisuuden ammattiaan.

Tietotekniikka

Tietotekniikka

Tietotekniikka

Tavoitteet

Tieto- ja viestintätekniikan opiskelun tavoitteena on oppia käyttämään tietotekniikkaa hyödyksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Pyrkimyksenä on, että opiskelijat saavat riittävät tiedot ja taidot tieto- ja viestintätekniikan käytöstä opiskelun apuna ja vapaa-aikana. Opiskelijoita ohjataan näiden tietojen ja taitojen ylläpitämiseen ja laajentamiseen omatoimisesti tulevaisuudessa. Opetuksessa painotetaan oma-aloitteisuutta, luovuutta ja rohkeutta hyödyntää tietotekniikkaa niin yksin kuin ryhmässäkin.

Työmenetelmät

Tieto- ja viestintätekniikan kursseilla harjoitellaan erityisesti tietoteknisiä perustaitoja, kuten tietokoneen ja käyttöjärjestelmän hallintaa sekä Internetin hyödyntämistä opiskelussa ja vapaa-ajalla.

Arviointi

Tieto- ja viestintätekniikan kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan työskentelyyn tunnilla ja tehtävien parissa. Opiskelijan aktiivisuus ja harrastuneisuus vaikuttavat positiivisesti.

Tietotekniikan peruskurssi (avat1)

Tavoitteet ja sisällöt

Tavoitteena on, että oppilas perehtyy tietokoneen peruskäyttöön, kuten

- käyttöjärjestelmään
- Internetiin
- koulun verkkoympäristöihin